

CS

ROMANIA
Înalta Curte de Casație și Justiție
Secții Unite
Intrare dosare RIL nr. 01
Anul 2024 luna 01 ziua 19

ROMÂNIA

CURTEA DE APEL BRAȘOV

Cabinetul Președintelui

Nr. 1459/39/2023 din 15 ianuarie 2024

Către

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În temeiul dispozițiilor art. 514 Cod procedură civilă și art. 18 alin. 2 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 3243/2022, vă solicităm să vă pronunțați asupra următoarei probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești:

„Dacă prevederile art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990 au în vedere și persoanele înrolate în armata maghiară, care au fost constituite prizonier de către partea sovietică după data de 23.08.1944 sau, fiind constituite ca atare, înainte de această dată au fost menținute în captivitate după data de 23 august 1944?”.

Vă înaintăm copia hotărârii colegiului de conducere al Curții de Apel Brașov nr. 117/20 decembrie 2023 și materialul constituit în legătură cu chestiunea de drept ce face obiectul sesizării, potrivit opisului de documente anexat.

Cu deosebită considerație,

Președintele Curții de Apel Brașov
Judecător Daniela Niculescu

Grefier,
Lucica Gogju

CURTEA DE APEL BRAȘOV
Colegiul de conducere**HOTĂRÂREA nr. 117**
din 20 decembrie 2023

Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, convocat și întrunit în ședința din 20 decembrie 2023 în conformitate cu prevederile art. 7 alin. 1 lit. s și art. 19 alin. 1 și 2 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 3243/2022, a supus dezbaterii *referatul întocmit de președintele secției contencios administrativ și fiscal, privind sesizarea ICCJ cu un recurs în interesul legii referitor la problema de practică neunitară vizând prevederile art. 1 alin. 2 lit. b din Decretul-lege nr. 118/1990.*

Având în vedere că, în cadrul întâlnirii trimestriale de practică neunitară în materia contencios administrativ și fiscal din 8 decembrie 2023, nu a fost întrunită unanimitatea opiniilor exprimate de judecătorii participanți în ce privește această problemă de drept, fiind identificate hotărâri judecătorești definitive prin care a fost soluționată diferit,

În temeiul prevederilor art. 1 pct. 7 din Hotărârea nr. 148/2015, modificată prin Hotărârea nr. 725/2015, ambele emise de Secția pentru Judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov a fost sesizat în vederea analizării oportunității de a solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție formularea unui recurs în interesul legii în ce privește următoarea chestiune de practică neunitară: *Dacă prevederile art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990 au în vedere și persoanele înrolate în armata maghiară, care au fost constituite prizonier de către partea sovietică după data de 23.08.1944 sau, fiind constituite ca atare, înainte de această dată au fost menținute în captivitate după data de 23 august 1944 ?*

În vederea analizării oportunității promovării unui recurs în interesul legii, au fost emise adrese către curțile de apel din țară pentru a fi comunicată jurisprudență referitoare la această problemă de drept, constatându-se cu această ocazie că nu există un punct de vedere unitar.

Orientările practicii și argumentele expuse în susținerea fiecăreia:

I. Într-o primă opinie, se consideră că interpretarea art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990 trebuie făcută prin coroborarea metodei de interpretare gramaticală a termenilor, respectiv în sensul că orice persoană constituită în prizonier de către partea sovietică după data de 23.08.1944 sau, fiind constituită ca atare înainte de această dată și menținută în captivitate „după încheierea armistiului” beneficiază de despăgubirile stabilite de decretul-lege, cu metoda de interpretare teleologică, respectiv după scopul normei. Această interpretare trebuie să aibă în vedere rațiunea pentru care au fost reglementate atât destinatarii, cât și despăgubirile prevăzute de Decretul-lege nr. 118/1990.

Armistiul la care se referă norma juridică anterioară este Convenția de armistițiu între Guvernul Român, pe de o parte, și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite ale Americii, pe de altă parte, din data de 12.09.1944, potrivit căreia „*Cu începere de la 24 august 1944, ora 4 a.m., România a încetat cu totul operațiunile militare împotriva Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, pe toate teatrele de război, a ieșit din războiul împotriva Națiunilor Unite, a rupt relațiunile cu Germania și sateliții săi, a intrat în război și va duce războiul alături de Puterile Aliate împotriva Germaniei și Ungariei, cu scopul de a restaura independența și suveranitatea României, pentru care scop va pune la dispoziție nu mai puțin de 12 divizii de infanterie, împreună cu serviciile tehnice auxiliare. Operațiunile militare din partea*

forțelor armate române, cuprinzând forțele navale și aeriene, împotriva Germaniei și Ungariei, vor fi purtate sub conducerea generală a Înaltului Comandament Aliat (Sovietic)". Această convenție de armistițiu vizează, în mod evident, România și, implicit, forțele armatei române.

Din utilizarea celor două metode de interpretare a art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990, rezultă că legiuitorul reglementează drepturi pentru persoanele care au fost constituite sau menținute în prizonierat, dar nu pentru orice prizonierat al cetățenilor români la finalul celui de-al doilea război mondial, ci doar pentru acel prizonierat care a fost constituit și menținut datorită contextului politic creat prin instaurarea regimului politic de după 06.03.1945, respectiv a regimului comunist, reglementând măsuri reparatorii numai pentru persoanele persecutate politic în acest regim.

Astfel, cei care au fost luați prizonieri din armata maghiară au fost reținuți în condiții normale de război, din tabăra adversă, iar nu dintr-o armată devenită aliată, începând cu data de 24 august 1944, așa cum s-a întâmplat cu prizonierii din armata română după încheierea armistițiului. Prin urmare, doar cei luați prizonieri din armata română pot fi considerați persecutați politic de dictatura comunistă, ca urmare a nerespectării armistițiului încheiat cu România la data de 23 august 1944 și nu cei luați prizonieri din alte armate.

Prin urmare, norma juridică are în vedere acordarea de compensații persoanelor care au fost luați prizonieri de partea sovietică, aceste drepturi fiind legate de împrejurarea menținerii acestui statut și după data încheierii armistițiului din 1944, de către România, aspect din care rezultă faptul că legea are în vedere numai militarii armatei române constituiți prizonieri, iar nu pe cei ai armatei ungare.

Această opinie a fost comunicată de **Curtea de Apel Timișoara (Tribunalul Arad și Tribunalul Timiș)** și, totodată, a fost identificată și la nivelul **Curții de Apel Brașov (Tribunalul Brașov)**.

II. Într-o a doua opinie, se consideră că interpretarea art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990 trebuie făcută prin utilizarea metodei de interpretare gramaticală a termenilor. Or, condiția pe care norma o instituie este aceea ca persoana să fi fost constituită în prizonier de partea sovietică, fie după data de 23.08.1944, fie înainte, dar menținuți în această situație și după data convenției de armistițiu, condiție care este îndeplinită și de cetățenii români care au fost luați prizonieri din armata maghiară.

Această opinie a fost comunicată de **Curtea de Apel Galați (Tribunalul Brăila), Curtea de Apel Cluj (Tribunalul Bistrița Năsăud)** și, totodată, a fost identificată și la nivelul **Curții de Apel Brașov (Tribunalul Covasna)**.

Astfel, din corespondența purtată cu celelalte curți de apel a rezultat că, în practică, există orientări jurisprudențiale divergente în sensul celor două opinii expuse mai sus.

Practică judiciară în sensul opiniei I:

- sentința nr. 1171/CA/22.12.2022, pronunțată de Tribunalul Brașov în dosarul nr. 3559/62/2022 (definitivă prin decizia nr. 2/Ap/04.04.2023 a Curții de Apel Brașov, prin care a fost respins ca inadmisibil apelul declarat de reclamant);

- sentința nr. 1041/CA/29.11.2022, pronunțată de Tribunalul Brașov în dosarul nr. 2199/62/2022 (definitivă prin decizia nr. 190/R/29.03.2023 a Curții de Apel Brașov, prin care a fost respins recursul declarat de reclamant – obiectul acțiunii viza o decizie de revizuire emisă de AJPIS în condițiile art. 15 din Decretul-lege nr. 118/1990);

- sentința nr. 716/23.08.2022, pronunțată de Tribunalul Arad în dosarul nr. 1437/108/2022;

- sentința nr. 521/30.05.2023, pronunțată de Tribunalul Arad în dosarul nr. 790/108/2023;

- sentința nr. 210/08.03.2023, pronunțată de Tribunalul Arad în dosarul nr. 3397/108/2022;

- sentința nr. 212/14.03.2023, pronunțată de Tribunalul Timiș în dosarul nr. 5283/30/2022.

La momentul întocmirii referatului privind problemele de practică neunitară supuse dezbaterilor la întâlnirea trimestrială cu judecătorii specializați în judecarea cauzelor de contencios administrativ și fiscal de la Curtea de Apel Brașov și instanțele din circumscripția acesteia, din data de 09 iunie 2023, a fost identificată pe Portalul Rejust și:

- sentința nr. 899/30.08.2022, pronunțată de Tribunalul Harghita în dosarul nr. 375/96/2022.

Practică judiciară în sensul opiniei II:

- sentința nr. 814/28.10.2022, pronunțată de Tribunalul Covasna în dosarul nr. 912/119/2022 (definitivă);

- sentința nr. 48/27.01.2023, pronunțată de Tribunalul Covasna în dosarul nr. 1003/119/2022 (definitivă);

- sentința nr. 203/CA/03.05.2023, pronunțată de Tribunalul Brăila în dosarul nr. 2556/113/2022;

La momentul întocmirii referatului privind problemele de practică neunitară supuse dezbaterilor la întâlnirea trimestrială cu judecătorii specializați în judecarea cauzelor de contencios administrativ și fiscal de la Curtea de Apel Brașov și instanțele din circumscripția acesteia, din data de 9 iunie 2023, au fost identificate pe Portalul Rejust și:

- sentința nr. 430/18.04.2023, pronunțată de Tribunalul Harghita în dosarul nr. 1379/96/2022;

- sentința nr. 203/FCA/03.05.2023, pronunțată de Tribunalul Brăila în dosarul nr. 2556/113/2022;

- sentința nr. 769/02.12.2021, pronunțată de Tribunalul Mureș în dosarul nr. 1981/102/2021;

- sentința nr. 143/29.03.2022, pronunțată de Tribunalul Satu Mare în dosarul nr. 1986/83/2021.

Nu au comunicat practică judiciară următoarele curți de apel: Curtea de Apel Alba Iulia, Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Pitești și Curtea de Apel Suceava.

În contextul prezentării acestei probleme de practică neunitară, se evidențiază că prin Decizia nr. 27/03.04.2023 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în dosarul nr. 184/1/2023 (publicată în Monitorul Oficial nr. 547 din 19 iunie 2023) s-a dispus: „Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Tribunalul Harghita - Secția civilă, prin Încheierea nr. 1 din 10 ianuarie 2023, pronunțată în Dosarul nr. 1.322/96/2022, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: „Dacă prevederile art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990 au în vedere și persoanele înrolate în armata maghiară, care au fost constituite în prizonieri de război de către armata sovietică după data de 23 august 1944?”.

În considerentele acestei decizii s-a reținut că nu sunt îndeplinite condițiile cumulative de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, în conformitate cu dispozițiile art. 519 Cod de procedură civilă, între condițiile neîndeplinite fiind enunțată și condiția noutății, cu privire la care Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut expres: „chiar dacă dispozițiile legale a căror interpretare se solicită sunt relativ recente, problema de practică judiciară este deja una de amploare pe rolul instanțelor de judecată, pe rolul acestora fiind înregistrate și soluționate deja numeroase cauze, cu caracter definitiv (fiind cauze ce se judecă în primă și ultimă instanță de tribunal), cu soluții divergente conform celor comunicate în cadrul punctelor de vedere exprimate în cadrul jurisprudenței comunicate de curțile de apel” (pct. 62).

Având în vedere cele expuse, constatând că această problemă de drept a primit o soluționare diferită din partea instanțelor judecătorești, că pe rolul tribunalelor din raza de competență teritorială a Curții de Apel Brașov sunt încă înregistrate cauze care vizează aplicarea acestor dispoziții, colegiul de conducere consideră că este necesar ca printr-o decizie obligatorie

să se stabilească modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale menționate, astfel încât se impune exercitarea atribuțiilor de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru promovarea unui recurs în interesul legii.

Punctul de vedere al colegiului de conducere al Curții de Apel Brașov este în sensul primei opinii mai sus expuse, respectiv că interpretarea art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990 trebuie făcută prin coroborarea metodei de interpretare gramaticală a termenilor, în sensul că orice persoană constituită în prizonier de către partea sovietică după data de 23.08.1944 sau, fiind constituită ca atare înainte de această dată și menținută în captivitate „după încheierea armistițiului” beneficiază de despăgubirile stabilite de decretul-lege, cu metoda de interpretare teleologică, respectiv după scopul normei.

În temeiul prevederilor art. 514 Cod procedură civilă și ale art. 18 alin. 2 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 3243/2022,

Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, cu unanimitatea membrilor prezenți,

HOTĂRĂȘTE :

Art. 1. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru a se pronunța asupra următoarei probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești: ***Dacă prevederile art. 1 alin. (2) lit. b) din Decretul-lege nr. 118/1990 au în vedere și persoanele înrolate în armata maghiară, care au fost constituite prizonier de către partea sovietică după data de 23.08.1944 sau, fiind constituite ca atare, înainte de această dată au fost menținute în captivitate după data de 23 august 1944 ?***

Adoptată astăzi, 20 decembrie 2023.

Președintele colegiului de conducere :
Judecător Daniela Niculeasa – Președintele Curții de Apel Brașov

